

DEMOKRACIJA

Leto IV. - Štev. 9

Trst - Gorica 3. marca 1950

Izhaja vsak petek

T. G. Masaryk
„Oče demokracije“
(1850 - 1950)

V torek, 7. marca bo preteklo sto let, odkar se je v Hodoninu na slovaško-moravski meji rodil grajskemu kočijažu Masaryku sin Tomaš, kasnejši prvi predsednik — osvoboditelj češkoslovaške republike. Ves civilizirani svet, ki išče danes izhoda iz razdvojenosti poedinca in družbe, se bo v teh dneh ne samo iz dolžnega spoštovanja, marveč tudi iz notranje potrebe spomnil velikega filozofa — humanista in politika — demokrata. Morda bo v njegovem liku in v njegovi bogati duhovni vsebini znova odkril in s pridom uporabil prenekatere osnovne misel kot lek v živčnem iskanju izhoda iz današnje krize.

Govoriti o Tomažu Masaryku kot o »očetu demokracije« ni lahka stvar. Mnogo je filozofov in politikov, katerim bi tudi lahko nadeli ta naziv. A vendar je razlika med njimi in Masarykom. Predvsem velja to za celinsko Evropo, še posebej pa za Srednjo Evropo: nihče pred njim in verjetno tudi za njim ni tako globoko dojel demokracije in ji dal tako izčrpane praktične vsebine in oblike. Nihče je ni znal tako prepričljivo zagovarjati in izvajati kot nekaj kristalno novega in človeškega dostojanstva vrednega zlasti v tistih časih (ali ne morda tudi danes?), ko je mlada Evropa nadomestila propadli družbeni red z novim in je morala strogo paziti, da ni usodno pretresla teka življenja. Zato ne omeščamo spomina drugih, če res imenujemo Masaryka našega očeta demokracije. Mnogokrat bi bilo pravo, če bi se bolj zavedli »sinovstva« tudi mi, saj je učil tudi nas.

Masarykova demokracija je zrasla po eni strani na zahodnem pojmovanju človekovega dostojanstva in objektivne resnice, ker je zajemal pri Descartu, Locku, Humu in Millu, po drugi strani pa je našla korenine v domačem hriškim reformizmu kot reakciji na absolutizem države in Cerkve. Odtod tudi njegovo pojmovanje izvora demokracije; izhajal jo je iz upora proti teokraciji, ki si je znala podvreči celo državo. V hriškim Čechi s svojimi zahtevami po osebni svobodi in svobodni vesti, ki je ta narod tako približala zahodu, je videl osnovno stremiljenje ljudstva po novih oblikah družbenega življenja, napor za res humanistično demokracijo, ne pa zgolj meščansko. Iz stremiljenja po uveljavljanju takšne demokracije, ki bi poleg tega temeljila na osebni etičnosti, čistosti in poštenosti družbenega in narodnega življenja, se je rodila tudi njegova glavna filozofsko-politična maksima, izražena v jedrnatem reku: »Jezus — ne Cezar!« Rodila se je v tej obliki na krščanski osnovi ne glede na to, da je bil njen skoraj platonsko asketski avtor najprej katolik, nato protestant in končno odkrit svobodomelec. To je bila zgolj opredelitev za potrebni individualizem in njega spoštovanje, za določeno mero liberalizma in pravičnosti ter proti vsakršnemu nasilju, bodisi telesnemu ali duhovnemu. To je bila opredelitev, kot jo je ob desetletnici njegove smrti zgoštil njegov učenec in naslednik Beneš nekako takole: revolucija glav in srca, revolucija, ki naj bi vodila k narodnemu zblatjanju, k humanizmu medsebojnih odnosov ter k uveljavljanju čistih in dobrih ljudi na odgovornih mestih; zavrnitev praznih besed in dejanj, praznega slavljenja in propagiranja, demagogije in politične neresnice.

Masarykova demokracija brani suverenost ljudstva. Njegova demokracija je resnična vlada iz ljudstva z ljudstvom za ljudstvo. Temelji na javnosti, kar je posledica načela o svobodni in enakosti. V tem se razlikuje od aristokracije. V demokraciji namreč ne gre za vladanje, marveč za upravo, za samoupravo in humanizacijo vseh (državotvornih) sil. Pogoj in metoda demokracije politike je kritika.

Demokracija pa zahteva tudi novega človeka — novega Adama, človeka z npravnimi ideali. Demokracija je neprestana težnja po politični vzgoji in vzgoji državljanov na splošno — v bistvu po samovzgoji v duhu nove npravnosti.

Demokracija nujno in po svojem bistvu brani individualizem — svoboda je namen in temelj demokracije; demokracija se je porodila in se poraja iz modernega individualizma. Demokracija ne livelizira, ne izenačuje — nasprotno: izbira najboljši, stremi za kvalifikacijo, usposobljenostjo. Demokracija priznava avtoriteto; toda to ni avto-

Pokazali so pravo barvo

Občinski svetniki Bidovec, Gombač, Malalan, Rošuta, Gec in Barut Marija odobravajo vrnitev Trsta Italiji - Žalostne posledice komunistične zaslepljenosti

Debata, ki so jo s svojim predlogom izzvali independentisti, je dala priložnost, da so vsi občinski svetniki, odnosno po njih zastopane politične skupine, pokazale pravo stališče do tržaškega vprašanja. Tej nujnosti niso mogli uiti niti vidaljevci.

Vidaljevci, ki so se doslej vedno predstavljali naši javnosti kot najiskrenjši pristaši tržaške samostojnosti in neodvisnosti, ki so na to svojo obljubo kljub vsem našim opozorilom še vedno vso lahkoverne kaline, niso imeli poguma, da bi glasovali proti predlogu irendentistične Giunte! Vzdržali so se glasovanja in pred narodom nosijo odgovornost za dejstvo, da bodo odslej tržaški Italijani lahko nastopali pred svetovno javnostjo z novim dokazom: od 60 občinskih svetnikov jih je bilo samo 7 proti priključitvi Trsta Italiji! Vzdržani glasovi pa itak nikoli ne štejejo! To so glasovi ljudi brez hrtbenice, odnosno v našem primeru takih, ki zakrivajo s tem svojim vzdržanjem samo svoje prave namene. Neši vidaljevci so torej odkrito in brez ovinkov podprli italijansko irendentistično tezo.

Zakaj so tako glasovali?

Ne smemo pozabiti, da je tržaška komunistična partija Vidaljeve frakcije prav za prav samo podružnica italijanske komunistične stranke. Kot taka mora danes ubogati ukaze, ki prihajajo iz Rima. Posebno po sporu Tito-Kominform, odkar je Moskva izgubila interes na priključitvi Trsta k jugoslovanskemu komunističnemu ozemlju, je sama po sebi v komunističnih vrhovih dozorela druga misel: onemogočiti je treba, da bi Trst prešel v interesno sfero titovističnih elementov, poveztati ga je treba s sigurnim in Moskvi zvestim italijanskim komunističnim gibanjem. Končni smoter te povezave pa mora biti politična združitev tržaškega ozemlja z Italijo, kajti šele na ta način bo tukajšnji komunistični pokret dokončno povzržen »moderemu in napredujočemu« Togliattiju. Pri tem ne igra vloge, ali se priključitev izvede tudi še v dobi trajanja reakcionarnih italijanskih režimov. Glavna je priključitev! S tem bo v Trstu odstranjena možnost udeleževanja Titovih pomagačev, ki so razširili svoje polje dela celo v Italijo, na škodo sigurnosti temeljev tamkajšnje komunizma.

Po tej logiki sta se italijanski komunizem in italijanski irendentizem glede tržaškega vprašanja znašla v bratskem objemu. Kdor želi praktičnih dokazov, naj pogleda samo glasovanje v tržaškem občinskem svetu: 40 : 7 za vrnitev Trsta k Italiji in ob njih 13 komunističnih vzdržanih glasov, ki niso imeli poguma, da bi odkrito povedali o tem vprašanju svoje pravo mnenje!

Dobljenemu ukazu so zvesto sledili tudi komunistični občinski svetovalci Slovenci, ki so s tem dokazali, da so vedno pripravljene prodati življenje svojega naroda za mrvico partijskih koristi! Dokazali so, da jim je partija pred narodom! In takim ljudem naj Slovenci v bodoče zaupamo svojo usodo?

Volivne obljube

Vseh teh posameznikov niso prav nič motile v času volitev dane obljube. Politična morala je komu-

nistom postranska stvar! Tako, kot so ruskemu narodu obljubljali blagostanje, ruskemu kmetu zemljo, kakor so jugoslovanskim narodom obljubljali svobodo, delavcem tovarne, tako so tudi tržaškim Slovincem obljubljali samostojnost in neodvisnost Svobodnega tržaškega ozemlja. Ze v trenutku dajanja obljub pa so jasno vedeli, da bodo svoje volivce izigrali! To ni bila naivna laž, zavestno so skrivali svoje prave namene!

»Z glasovi, oddanimi za listo KP, smo preprečili vse nakane revizionistov, ki so hoteli pretvoriti te volitve v plebisit za priključitev Trsta k Italiji, tako je pisala Vidaljeva Osvobodilna fronta v »Delu« dne 19. junija 1949.

Se pred tem pa je v istem časopisu dne 11. junija pozivala komunistična stranka volivce: »Povejte imperialistom in nacionalistom jasno in odkrito, da hoče Trst svobodo, blagostanje in mir.«

Svobodno tržaško ozemlje je jasno odgovorilo: kljub vsem spletkam v času volivnih priprav, kljub skromnim sredstvom independentistične propagande, so liste za neodvisnost Svobodnega tržaškega ozemlja dobile 40 odst. oddanih glasov!

Kako pa so odgovorili izvoljeni »komunisti«? V trenutku ko je bilo treba v tržaškem občinskem svetu odbiti italijansko zahtevo po ponovni okrnitvi tržaške svobode, so se skrili pod klog: s 13 vzdržanimi glasovi so si dali legitimacijo! S svojimi glasovi niso preprečili, temveč podprli revizionistični plebisit!

Tovariši Bidovec, Gombač, Malalan, Rošuta, Gec in Brumat, ali vas ni prav nič sram? In potem si še upate odrekati pravico zastopanja slovenskih koristi tistim poštenim Slovincem, ki vam očitajo vašo bedno vlogo in so edini pogumno nastopili v obrambo naše svobode in samostojnosti?!

Zakaj so skrivali?

Ko je bila volivna propaganda v polnem teku so se drug za drugim vozili k nam v Trst razni italijanski komunistični veljaki. Vsi ti obiskali so nam že bili dokaz, da predstavljamo v očeh italijanskega ko-

munističnega pokrajino in nič več. A čemu niso tega jasno povedali?

Nismo se pozabili, kako je italijanski irendentistični tisk že takrat z nekakim dopadljivim molkom spremljal komunistično uveljavljanje in zlobni glasovi so celo govorili, da je tukajšnja Vidaljeva komunistična stranka dobila svoje volivne fonde iz bistveno istega vira kakor druge krajevne italijanske stranke. Tudi to so bili dokazi za obstoj menice, ki bi morala biti nekega dne plačana.

Toda vidaljevci so o vsem tem molčali. Kvečjemu zakričali so, ako jim je kdo stopil na ta občutljivi rep! Vedeli so namreč, da bi izgubili vse slovenske volivce v trenutku, ko bi jim odkrito pokazali svoje prave karte. Zato so tudi rotili vse svoje odlične goste, naj v svojih govorih nikjer ne izrečejo ničesar, kar bi dovedlo v sum njihovo independentistično stališče. Samo politična taktika in slaba vest, da bodo izrabili, kakor izrabljajo, pošteno jim dano zaupanje, jih sili da molčijo, da prikrivajo.

Toda pregovor pravi: laž ima kratke noge! In tako je bilo tudi v tem primeru. Borih šest mesecev po izvršenih volitvah so se tovariši morali odkriti! Podpora, ki so jo s svojim zadržanjem dali italijanskemu irendentizmu, nam je pokazala njihov pravi obraz.

Ta podpora ne obstoja samo v pasivnem glasovanju, temveč tudi v načinu debate. Vidaljevci niso iznašali nobenih elementov, ki bi služili obrambi teze samostojnosti tukajšnjega ozemlja. Saj jih niso mogli, ker jim samostojnost tega ozemlja ni pri srcu! Pač pa so v svoji debato izrabili, ne v korist tukajšnjega prebivalstva, temveč za napade proti titizmu. Ali se mar moskovski agenti danes tako zelo sramujejo tega svojega otroka, da so pripravljani na zvezo tudi z Belecubgom, samo da uničijo sad, ki so ga sami spočili?

Z dokazi, ki so jih iznašali o priliki občinske razprave, niso komunistični občinski svetniki pobijali, temveč so posredno stalno podpirali tezo italijanske irendente! Tudi tu jim je namreč manjkalo poguma za odkrite izjave, kajti komunisti govorijo odkrito šele tedaj, ko so trdno na oblasti!

Pomen angleških volitev in njihovih nauk

Jasno govorijo podatki o izidu angleških parlamentarnih volitev: od 625 razpoložljivih sedežev, so dobili laburisti 315 sedežev, konservativci 296, liberalci 10, irski nacionalisti 2, neodvisni liberalci 1, komunisti 0.

Podatki ponazarjajo v okviru meje angleškega kraljevstva razklonost svetovnih prilik. Namesto pričakovane jasnosti — s preprečevanjem zmago laburistov ali konservativcev — so prinesle volitve Angliji nove skrbi, katerim je edini možni lek razpis novih volitev, in sicer v najkrajšem času, verjetno že v jeseni.

Sedanja Attleejeva vlada je naj-

šibkejša angleška vlada tega stoletja. S 7 glasovi večine Attlee ne bo mogel vladati, še manj pa izvršiti svoj minimalni program začetne družabne obnove.

Položaj laburistov je celo slabši, kot nam to kažejo uradni volivni izidi. Volitev se je udeležilo le 85 odstotkov vseh angleških volivcev; sedaj nam bo takoj jasno, da so laburisti le za las utekli porazu, ki bi bil zanje tem strahotnejši, če pomislimo samo na preprečevalnost njihove zmage v l. 1945! Laburisti so dobili na volitvah okoli 13 milijonov glasov, medtem ko so združeni konservativci in liberalci dobili kar 15 milijonov glasov! Liberalci so dobili namreč dva in pol milijona glasov, kar bi jim dalo pravico do 55 poslanskih mest, vendar so jih dobili samo 10 zaradi večinskega načina dodeljevanja mandatov. Iz vsega tega torej lahko haja, da se laburisti pri izvajanju svojega širokopoteznega, čeprav v novih prilikah precej utesjenega načrta o podražavljenju pomembnejših angleških industrij, ne morejo več sklicevati na zaupanje narodove večine.

Padeč laburističnega vpliva

Kje tiči razlog za tako porazen padeč laburističnega vpliva na politično razpoloženje angleške javnosti?

Zaradi smotrne in dosledno izvajane politike podražavljanja večjih industrijskih podjetij se je vsak angleški državljan moral »prosto-voljno« podvreči nujni vzdržnosti — »austeriteta«, ki je na vsakega tujega opazovalca ugodno vplivala,

S tem so pričeli v obrokih odplačevati svojo politično, pred volitvami zakulisno podpisano menico o prodaji slovenskih koristi!

Tega pa svojim pristašem ne smejo priznati!

Nekdo se je zarekel!

Zato tudi niso komunistični govorniki in njihovi časopisi nikjer razčlenili dogajanj v občinskem svetu v njihovem pravem smislu. Samo enemu se je zaletelo. Tovarišu Ferlanu moramo biti hvaležni za edino odkrito izjavo, ko je ob zaključku svojega govora dejal: »S tem bomo dosegli združitev obeh con (z imenovanjem guvernerja namreč! - op. ur.) in odhod čet, s čimer bomo doživeli olajšanje po dolgih letih vsakovrstnega zatiranja. Ta rešitev, ki je danes edina izvedljiva, pa ne izključuje morebitne druge rešitve, ki bi v kasnejšem času najbolje ustrezala koristim prebivalstva STO-ja in ki bi obenem služila utrditvi miru pri nas in v svetu.«

In kakšna je ta »druge« kasnejša? rešitev, tovariš Ferlan? Kakšna je sploh se razlika med vami in Babeševim »sporazumom neposredno prizadetih narodov«?

Tu smo prišli do logičnega zaključka komunističnega delovanja in namenov glede tržaškega vprašanja. Saj čitkajo že vrbaci na strelah, da zahteva Vidal guvernerja samo zato, da bi potem s plebisitom pripeljal celo Tržaško ozemlje v »varno italijansko zavetje«.

Tovarišu Ferlanu gre zahvala za prvo odkrito priznanje tega dejstva, ki so ga s svojim zadržanjem v tržaškem občinskem svetu dovolj jasno dokazali tudi vsi ostali komunistični občinski svetniki, Italijani in Slovenci, brez razlike.

Na vseh zapeljanih Slovincih pa je, da ponovno premislijo, komu so izročili svoje mandate in da jasno povedo, ali odobravajo izjavo, ki so jo izvršili komunistični občinski svetniki. Pred zgodovino tržaških Slovincem bodo vsi, brez razlike, nosili svojo odgovornost, in posebno Vam, Bidovec, Gombač, Malalan, Rošuta Gec in Barut bo zagovor dokaj težak.

Od srede do srede

21. FEBRUARJA: Združene ameriške države so prekinile diplomatske odnose z Bolgarijo. — Jugoslavija je priznala indokitsko uporniško vlado Hočimina. — V Kanadi je 375 tisoč brezposelnih.

Na budimpeštanskem vohanskem procesu sta bila dva madžarska obtožena obsojena na smrt; ameriški državljani Vogeler je bil obsojen na 15 let in angleški državljani na 13 let ječe. — Berlinski promet se vrši zopet v popolnem redu. — Transjordanjski kralj Abdullah ogroža obstoj arabske zveze zaradi svoje politične naslonitve na Anglijo.

22. FEBRUARJA: Vsa svetovna javnost z napetostjo pričakuje izida današnjih volitev v Angliji. — V Moskvi je bila velika svečanost o priliki 32. obletnice sovjetske armade. — V ZDA je štiri milijone in pol brezposelnih. — Pri zadnjih političnih spopadih v eritrejski prestolnici Asmari je bilo 32 mrtvih. — Francoska vlada najavlja ostre ukrepe proti komunistom. — Truman izjavlja: »Prav dobro pemo, da bi mogla nova vojna uničiti in zmagovalce in poražence; vendar bi bilo nemogoče preprečiti uporabo sile za obrambo demokracije!«

23. FEBRUARJA: Madžarska vlada zahteva zmanjšanje števila osebja ameriškega poslanstva v Budimpešti. — Truman ne vidi razlogov za nova pogajanja z Moskvjo, vendar izjavlja, da se odprta vsa vrata, ki nam bi mogla zagotoviti mir. — Položaj poljedelstva v ZDA ni rožnat. — V zahodni Nemčiji so odkrili nacistično zaroto proti sedanjemu redu.

24. FEBRUARJA: Smrtne žrtve nemirov v Eritreji stalno naraščajo; koptski in mohamedanska duhovščina poziva prebivalstvo, naj se pomiri, medtem ko sporočajo člani odposlanstva OZN, da nemiri v ničemer ne bodo nanje vplivali.

V Avstriji so našli ubitega, noženiški proti, vojnega atakeja ameriškega poslanstva v Budimpešti; umorjeni častnik je bil prijatelj, pred dnevi v Budimpešti obsojenega Vogelerja. — Položaj v Franciji povzroča resno zaskrbljenost vse francoske javnosti, ki ne izključuje možnosti prevzema oblasti po gen. De Gaulleu.

25. FEBRUARJA: Mezdni spor v Franciji se zaostreje v pariškem področju stavka 130 tisoč kovinarjev. — Sovjetski strokovnjaki pri bolgarskih železnih. — Kitajske komunistične čete so zasedle otok Namao. — ZDA so blokirale dobrotineta Bolgarije, Madžarske in Romunije. — V Singapur je pribežal vodja propadlega upora v Indoneziji Westerling, ki so ga oblastva aretirala, ker je bil brez potrebne vstopnega dovoljenja.

26. FEBRUARJA: Francoska vojska se pripravlja na zavarovanje izkrcavanja ameriškega PAM orožja. — Ameriška napredna Wallaceova stranka zahteva ukinitve gospodarskega ERP načrta. — Angleška oblastva v Singapuru so aretirala holandskega pustolovca Westerlinga, ki je zamen skušal organizirati upor v Indoneziji. — Maršal Tito je v svojem drugem volivnem govoru svaril prebivalstvo, naj ne pričakuje posebne gospodarske pomoči z Zahoda. — V Bolgariji so zaprli generala Kirova, ki je pripravljval državni udar.

27. FEBRUARJA: Ker se francosko stavkovno gibanje vedno bolj širi, nadaljuje policija z močnimi operacijami in zasedbo tovarn. — Na volivnem shodu v Mariboru je jugoslovanski zunanji minister Kardelj izjavil: »Ne moremo dovoliti priključitve k Italiji še drugih delov ozemlja, kjer živi naše ljudstvo.« — Francoski socialisti so sklenili, da ne bodo sodelovali v sedanji Bidaultovi vladi. — Angleška vlada noče zmanjšati števila svojega uradništva pri poslaništvu v Budimpešti.

28. FEBRUARJA: Sovjetska vlada je dvignila tečaj rublja. — Iz češke KP so izključili nekaj vodilnih osebnosti. — V novi angleški vladi ni sprememb na vodilnih mestih; 16 mlajših laburistov je prišlo na manj važna mesta. — Vatikan ne nasprotuje razgovorom katoliških teologov s teologi ostalih krščanskih cerkva, ki naj bi dovedli do zedinjenja krščanskega sveta.

(Konec na 2. strani)

IZ JUGOSLAVIJE

Sedaj, ko je v teku volivne propagande za Titom govoril tudi Kardelj, ne bo škodilo, ako si ogledamo, kaj misli o sedanjih volitvah tisti del jugoslovanske javnosti, ki je zaradi domače tiranije moral zapustiti rodno grudo.

Srbi in volitve

O tem vprašanju piše »Nasa reč«, glasilo srbske mladine, sledeče:

»Danes so jugoslovanski narodi pred volitvami, ki naj dajo Titovemu režimu formalen mandat za nadaljnja štiri leta. Dolžnost vsega našega inozemskega tiska je, da ponovno pokaže na to potvorbo narodne volje, katerega bodo sedaj velesile v svoji »visoki politiki« verjetno sprejele kot popolnoma zakonito dejanje. Predpostavljati moramo, da bo zapadni evropski tisk predstavil volivne izide kot izvir narodnega »navdušenja« in odpora proti kominformizmu, a se posebno proti Sovjetski zvezi.«

Ako se nekoč, ko je bila Jugoslavija popolnoma v oblasti Sovjetov, ni moglo postavljati vprašanja o pravilnosti volitev, se danes ponujajo Zavezničkom možnosti, da vrše pritisk na Titovo Jugoslavijo, ki je trenutno izven sovjetskega območja. Danes bi celo Sovjeti v določenem smislu radi videli v Jugoslaviji svobodne volitve. Na ta način bi sami pripomogli k Titovemu padcu. In čemu naj bi evropska diplomacija zamudila to priliko?

Smatramo, da bo posebno po govoru v Titovih Učih zapadni tisk kaj težko dokazoval njegovo demokratičnost. Kar se tiče drugega predloga pa je vsekakor upoštevna vrednost, in Kardeljeve izjave nam dajo slutiti, da so v tem smislu bili izvršeni vsaj nekateri poskusi.

Pustni korzo v Ljubljani

Resnost položaja, v katerem živijo, je prisilila ljudsko oblast, da je vpregla celo Pusta v svoj propagandni voz.

Na pustno soboto popoldne so v Ljubljani priredili pustni sprevod. Pustni sprevod je bil »antiformbrosjevska, naperjen proti Sovjetski zvezi. Med drugim so v sprevodu na vozilu peljali kravo (predstavljala je sovjetsko vplivnostno področje), ki jo je molzel sovjetski mušič, nadalje pokopališče, na katerem so bile pokopane zastupnice žrtve sovjetskega režima, kot n. pr. Zdanov in drugi, razumljivo pa je, da tudi ni manjkalo norčevanj iz »očeta narodov« Jožefa Džugašvilića - Stalina. Odjek tega pustnega sprevoda pri Ljubljancih je bil zelo slab.

To pa ni v »planu«!

V mariborski tekstilni tovarni so odkrili tatinstvo organizirano družbo delavcev, mojstrov, skladiščnikov, tkalcev in kontrolnih organov, ki so že od leta 1947 dalje načrtno kradli in »sabotalirali« večje količine blaga; prizadeti oddelek je zaradi ponorejenih vknjižb celo slovel kot najboljši in je zato prejel nagrade!

Kradli niso le blaga, temveč tudi sukanec. Samo dva delavca sta od 1948. dalje vsak dan ukradla po 10 vretenc po 1.000 m sukanca in zanj iztržila 300.000 din. Vse škode se pa sploh ne da ugotoviti, ker gre v milijone.

Kakor ni bila v planu predvidena ta izguba, tako najbrž niso predvidene a še manj nagajane vse izgubljene ure, ki jih ljudje v tej blaženi deželi izgube v brezplodnem čakaniu pred trgovinami. Posebno smešen dogodek se je pripetil v Murski Soboti.

Ljudje se v Murski Soboti stalno lahko čudijo neurejeni gneči ljudi, ki se preriva, suje, vpije in včasih tudi pretepa pred trgovinami za drug in »magacinov«. Tisti, ki imajo srečo, da se prerijejo do vrat, držijo tako krčevito svoje položaje, da ne pustijo v trgovino niti prodajalcev. Pri januarski delitvi blaga niso mogli do 10. ure dopoldne začeti s prodajo, ker ljudje niso pustili v trgovino niti prodajalcev, niti blagajničarke...

Smešno, če ne bi bilo resnično... Toda, ker piše o tem sam »Slovenski poročevalec«, mu pač že moramo verjeti!

Pok. Engelbert Gangl

Pretekli teden je umrl v Metliki pisatelj in sokolski narodni delavec Engelbert Gangl.

Pok. Prežihov Voranc

18. februarja je umrl v starosti 57 let slovenski pisatelj Lovro Kuhar, bolj znan po svojem umetniškem imenu Prežihov Voranc.

Pokojni pisatelj je bil rojen v Kotljah (jugoslovanska Koroska). Kot izrazit levicar je živel dalj časa v tujini, kjer je zasnoval nekaj svojih umetniških prvevenc. V duhu realizma je pisal povesti »Jammica«, »Požganica«, »Samorastnik«, »Od Kotelj do Belih vod« itd., ki jih prevečajo njegovi socialni in politični pogledi. Naši Primorski je posvečena Prežihova povest »Dobrodoša«.

Prežihova vrlina je uglajen slog in socialna vsebina, ki se razvija v naraven, nepriljen okolju. Prežihovega Voranca so pokopali na državne stroške.

PO ITALIJI

V krogih demokršćanske stranke se je nekaj začelo majati! Neudeležba pri volitvah Fanfanijeve in Dossettijske leve usmerjene skupine nam je to že dala slutiti. Sedaj se je pojavil še Gronchi, o katerem ni nihče dvomil, da se strinja z De Gasperijsko socialno politiko.

Gronchijeva pojava je tem važnejša, ker je Gronchi predsednik poslanske zbornice. Sicer se pa Gronchi ni neposredno izpostavil proti De Gasperiju in s tem negodovanju demokršćanskega desnega krila, vendar mu štejejo njegovi strankarski pristaji v veliko zlo, da je s preveliko gostoljubnostjo sprejel med stolpce svojega glasila »La Verità« razgovor njegovega urednika s komunističnim prvakom Togliattijem o sedanjem italijanskem položaju. Tajnik demokršćanske stranke Taviani celo grozi z odstopom!

Togliattijevi nazori

Togliatti je Gronchijevemu sodelavcu popolnoma nežno izjavil, da bodo morali socialkomunisti prenesti težko svojo borbo iz parlamenta na ulice, ker se je po njegovem mnenju izkazalo, da De Gasperijska vlada ne nudi nobenega jamstva za »demokratizacijo« italijanskega političnega življenja. Togliatti noče sodelovanja s sedanjo vlado, niti si ne želi takojšnjega prevzema oblasti... Stremel bo za tem, da pride na površje nova politična osebnost, ki bo sposobna »demokratizirati« vlado in pomiriti razburjeno italijansko javnost. Togliatti si je privoščil celo samega gostoljubnega Gronchija, kateremu je zameril »smešne in nedemokratične ukrepe« o priliki zadnjih parlamentarnih pretepov.

Pozornost na Somalijo

Pozornost italijanske javnosti je danes obrnjena na Somalijo, kjer so se prve italijanske čete že izkrcale in kjer so bodoči italijanski civilni uradniki že stopili v stik s svojimi anglijskimi kolegi. Dokler ostanejo v Somaliji angleške čete, se italijanski vojaki ne bodo smeli kretati izven vojašnice. Naloga teh italijanskih enot bo, da vzdržujejo red in mir za dobo desetlet let in prepreči prehajanje političnih agitatorjev iz Abesinije na somaljska tla. Podtajniki za zunanje zadeve Brusasa je glede na zadnje navedeno nalogo italijanskih čet pripočil »posebno objektivno in pravično postopanje v vseh obmejnih krajih«, Somalije seveda...

Misovci in monarhisti

Čudno zavezništvo se plete v zadnjem času med Misovskimi novofašisti in monarhisti. Kam naj bi Italijo to zavezništvo dovedlo, nam zaenkrat še ni znano.

Kardeljeve izjave

Dne 27. februarja je v Mariboru govoril jugoslovanski zunanji minister Kardelj. Iz njegovega govora posnemamo dva najzanimivejša odstavka, v katerih je dejal:

O tržaškem vprašanju

»Leta 1947 smo morali zaradi vprašanja svetovnega mira sprejeti mirovno pogodbo, ki je iztrgala Jugoslavijo sedanje Svobodno tržaško ozemlje. Toda danes ne moremo dovoliti, da bi se drugi deli ozemlja, na katerem živi naše ljudstvo, in ki niso bili z mirovno pogodbo priključeni k Italiji, sedaj dodelili njej. To mora biti jasno vsem tistim, ki danes organizirajo protijugoslovansko kampanijo.«

To je vsekakor nov ton. Izgleda, da izgubljeni Babič in Dekleva svoje pristaje celo v Beogradu in Ljubljani, ne samo v Trstu!

Čudni očitki Zahodu

»Nekateri reakcionarni krogi na zahodu špekulirajo na račun Jugoslavije. Ne pravim, da velja to za vse politične kroge na zahodu. Nekateri menijo, naj kapitalistične države sodelujejo s socialistično Jugoslavijo na gospodarskem področju, ne da bi postavljali kakršen koli neenak gospodarski ali političen pogoj. Drugi pa mislijo, da je potrebno izvajati na Jugoslavijo pritisk in od nje zahtevati politične koncesije, smatrajo torej, da je potrebno izkoristiti kominformistični pritisk na Jugoslavijo za njihove interese.«

Z merodajnega mesta smo torej zvedeli, da je vendar nekaj zapadnjakov, ki niso ravnodušni do sedanje žalostne usode jugoslovanskih narodov. Škoda le, da ni Kardelj jasneje opredelil »pridnih in »hudoobnih«, da bi jih tudi narod lahko točneje spoznal.

Tržaški občinski svet

Seja z dne 23. februarja t. l.

Zadnja seja mestnega tržaškega sveta o STO-ju je bila živahna in se je zavlekla do poznih ur. K predmetu so govorili različni občinski svetovalci in končno je zupan posnel glavne misli govornikov, ki so se izrekli za vrnitev Trsta Italiji. Pri izjavah o glasovanju se je ponovno javil k besedi obč. svetovalec dr. Agneletto, ki je poudaril in razložil naše stališče glede uprave cone B s strani jugoslovanske vojske. Dr. Agneletto je dejal, da razume sočustvanje občinskega sveta z usodo prebivalstva v južni coni STO-ja. »Ali želim bi — je nadaljeval —, da bi občinski svet razumel tudi pritožbe in tuge slovenskega naroda na tem ozemlju, ko zahteva in prosi, da se ne kršijo naše najsvetejše narodne pravice. Vi se pritožujete nad pisanjem vaših primikov slovenskega izvoru v coni B v slovenskem prispisu, ali nihče od vas se ni zganil, ko je bilo tu v Trstu in na istem ozemlju na desetstisoče slovenskih primikov ne le pisanih z laškimi pravopisom, ampak popačenih in poitalijančenih! V coni B res ni svobode in sam zastopnik titovske komunistične stranke v tem mestnem svetu je izjavil, da je v coni B pač svoboda, popolna svoboda, ali ne za one, ki so nasprotniki titovskega komunističnega režima. Občinski svet naj se zaveda, je naglasil dr. Agneletto, da se preganjajo v coni B ne samo Italijani, ampak tudi vsi Slovenci in Hrvati, ki so nasprotniki tamkajšnjega komunističnega režima. Slovenska demokršćanska zveza je že leta 1948 v obširni spomenici na Združene narode in Varnostni svet protestirala proti kršitvi mirovne pogodbe in človeških pravic na STO-ju. Kakor takrat, tako obsoja tudi danes totalitarističen komunistični režim in kršitev človeških pravic na STO-ju. Pri tem pa bodi naglašeno, da če bi kominformisti danes bili gospodarji cone B, bi o-

ni ravno tako terorizirali ljudstvo, kakor delajo titovci. — Mnogo se je govorilo v tem mestnem svetu o mukah in tpijenju italijanskih beguncu v bližnje cone, ali nihče se ni spomnil slovenskih in hrvaških beguncu, ki so se v večjem številu zbežali iz cone B in bili na meji pogosto tarča strojne obmejnih titovskih straž. Tudi ti slovenski begunci so iskali svobodo in tvegali zaradi svobode tudi svoje življenje. — Pri tej priliki moram ponovno svariti občinski mestni svet, da ne sme istovetiti titovske komunistične vlade v coni B STO-ja s slovenskim in hrvaškim narodom. Skrajni čas je, da italijanska javnost končno razlikuje in se zavže, da komunizem ni slovanstvo!

Odgovarjajoč kominformističnemu občinskemu svetniku Malalanu je dr. Agneletto naglasil, da je bil v teku vse vojne interniran in da ni imel ničesar skupnega z Rupnikom in z domobrancem, ravno tako ni bil v nobenih stikih z Mihajlovičem, o katerem pa mora ugotoviti, da je bil eden izmed onih, ki so se borili za svoj narod in za svojo domovino.

Končno je dr. Agneletto izjavil, da bo glasoval proti predlogu občinskega odbora za priključitev Trsta k Italiji, ker je prepričan, da mora samo STO zajamčiti pomirjenje obeh tu živčih narodnosti in gospodarski napredek Trsta in njegovega ozemlja. Pri glasovanju so glasovali za vrnitev Trsta Italiji demokršćanski, socialisti, republikanci, Italijanski blok in mislini (novofašisti). Proti so glasovali: Neodvisna fronta, Tržaški blok (dr. Stoca), Slovensko demokršćansko gibanje (dr. Agneletto) in titovci dr. Dekleva, tako da je bilo za priključitev 40 in proti 7 glasov. Širokoustneži kominformisti so se po nalogu iz Rima vzdržali glasovanja in s tem izdali vse one lahkoverne Slovence, ki še verujejo v komunizem.

Med češkoslovaškimi begunci

Med češkoslovaškimi begunci, posebno v taboriščih v Nemčiji, Avstriji in Italiji je precej živahno kulturno življenje. Trudijo se, da bi razglašili metode totalitarizma. V tem smislu delajo tudi že mnogi časopisi, med katerimi v prvi vrsti begunski list »Svobodno jutro« (»Svobodny' zitrake«), ki izhaja v Parizu. S težkocami, poštvovalnostjo in dobro voljo razširja tudi založniška družba »META« svoje delo v kulturni in propagandistični smeri. Izvrstna obvestila prinaša »Svobodna češkoslovaška obveščevalna služba« (FCI) v Londonu, ki jih povzema mnogi listi po vsem svetu. Čehi in Slovaki v begunstvu se držijo gesla njihovega starega politika Karla Havlička, da »nobenega moč tega sveta ne more stalno obdržati podjarmljenega izobraženega, plemenitega in junaškega naroda«. V tem prepričanju so češkoslovaški begunci dali pred božičem angleškemu kralju Juriju VI. kot predstavniku svetovne narodne skupnosti v bitnem imperiju z navedenimi voščili koledar o svetem Venceslavu, ki je znan v stari angleški legendi. V ilustriranem koledarju pravijo, da so češkoslovaški begunci, kot Venceslavovi koledniki, nositelji idej svetega patrona češke dežele in resnične demokracije v tem času.

Po poročilu zgoraj omenjene češkoslovaške obveščevalne službe iz Londona, so hoteli zadnje čase člani češkega podtalnega gibanja na postaji v Marjanskem Laznu uničiti vojaški tovorni vlak namenjen v Sovjetijo. Ko so pa odprli vozove, jih je čakalo ne malo presenečenje: namesto z oljem ali petrolejem so bili vozovi napolnjeni s češkim suknom za vojaške obleke, namesto s premočjem pa s težkimi zaboji z industrijskimi proizvodi škodovih zavodov iz Plzna.

Nehote se nam porodi misel, kaj bi se zgodilo češkim delavcem in železničarjem, če bi si drznili protestirati s stavko proti takim ropom.

Ista obveščevalna služba poroča, da niso češkoslovaški vojski zadovoljni s službo v novi reči vojski in dezerterjev je vedno več, posebno zaradi vedno ostrih kazni in prav nič jih ne zadržuje grožnja poveljnika praške posadke, da bodo vse ujetе dezertere javno sodili pred svojimi polki.

Tudi pomanjkanje dobro izurjenih častnikov se vedno bolj čuti. Ali komunistično vodstvo si zna povsod pomagati: delavce - komuniste pošlje na dvomesečne tečaje in že so tu novi udarniški poveljniki večjih vojaških enot.

Vesti s Tržaškega

SDZ v Trstu

V nedeljo 5. marca ob 10. uri dopoldne bo v prostorih Zveze v Trstu redna seja širšega odbora SDZ za STO.

Člani odbora so naproseni, da se zaradi važnosti dnevnega reda zanesljivo udeležijo seje.

Iz tajništva SDZ

Nova postojanka SDZ v Sesljanu

V nedeljo, 26. februarja, je bil v Legišvi dvorani v Sesljanu ustanovni občni zbor SDZ za vasi Sesljan - Vižovlje, Devin, Stivan in Medjevas.

Občni zbor je otvoril g. Legiša France iz Vižovelj 4. Zahvalil se je za lepo udeležbo in podal besedo predstavniku SDZ iz Trsta, ki je pozdravil navzoče v imenu SDZ iz Trsta. Spodbujal jih je k političnemu delu med našim narodom. Komur je boj vsiljen, ga mora bojevati in izbojevati, ako hoče obstati. Slovenskim demokratom, na tej lepi naši zemlji, je vsiljen od dveh strani: boriti se moramo proti suženstvu od strani lastnih bratov in proti potujčevanju od strani tujerodcev.

Nato je bila podana beseda o krožnemu tajniku SDZ za nabrežinsko občino. Tajnik, g. Šuka, je pojasnil namen ustanovitve SDZ, njegove cilje, dosedanje uspehe in naloge za bodočnost, ki so najbolj pomembne posebno za našo občino. Pozval je navzoče, da izvolijo v odbor ljudi, ki imajo resno voljo do dela, ker le v delu je zmagica uspeha. Zahvalil se vsem za prostovoljne prispevke, darovane za volivno borbo za časa občinskih volitev, ki so mnogo pripomogli do naše moralne zmage. Govor je bil sprejet z odobravanjem.

Pri izvolitvi novega odbora so bili enoglasno izvoljeni: za predsednika g. Legiša France iz Vižovelj 4;

za odbornike sledeči gospodje: Tavčar Zoran iz Devina 5, Colja Josip iz Devina 65, Beltram Vinko iz Vižovelj 8, Legiša Alojzij iz Stivana 17, Kralj Edo iz Devina 1 a, Hvalič Dominik iz Medjevasi 18, Pahor France iz Sesljanu 12. Za delegate v okrajni odbor: g. Legiša France, Pahor France in Colja Josip.

Novoizvoljeni odbor se bo formalno dokončeno na prvi seji.

Po izvolitvi odbora povzame besedo g. dr. Agneletto, predsednik SDZ iz Trsta. V svojem obširnem govoru je pojasnil navzočim dosledno borbo SDZ za obstoj Svobodnega tržaškega ozemlja in važnost tega vprašanja za vse tržaške Slovence in za slovenski narod sploh. Pojasnil in ožigosal je narodno izdajstvo slovenskih (če jih lahko tako imenujemo - op. ur.) kominformistov v tržaškem mestnem svetu. Ti kominformistični mestni svetovalci niso zatajili samo svojega naroda, pogazili so tudi svoj program, na podlagi katerega so bili izvoljeni. Slovenski volivci, ki so oddali svoje glasove za te ljudi, si gotovo ne želijo pod Italijo. Pogazili so program, zatajili svojo narodno pripadnost, če se je sploh zavedajo, ko so se vzdržali glasovanja v tržaškem mestnem svetu, ko se je glasovalo, po pobudi italijanskih šovinističnih strank, naj se Trst priključi zopet k Italiji. S svojo vzdržnostjo pri tem glasovanju so indirektno glasovali za priključitev za Italijo in tako izdali koristi ne samo slovenskega ljudstva, temveč tudi narodne in materialne koristi tržaškega »delovnega« ljudstva. Sedaj so ti »Slovinci« jasno pokazali koliko jim je mar naš narod, za katerega voditelje se vedno proglašajo.

Zmotno bi bilo zanašati se na avtonomijo, če bi prišli zopet pod Italijo. Dokaz za to so nam razmere v Južni Tirolski, kjer ima nemška manjšina, oziroma v deželi sami, večina, tudi svojo avtonomijo. Varajo ali lažejo oni, ki pravijo, da Tržaško ozemlje ne more gospodarsko obstajati. Svobodni Trst je zmogel življenja; če bi bil priključen k Italiji pa vemo kaj bi bilo, saj smo to poskušali celih 25 let in ne bomo dobrot tega časa nikdar pozabili.

Govor g. predsednika SDZ je bil pazljivo zasledovan in z odobravanjem sprejet.

G. Terčon Josip, predsednik dosedanjega začasnega odbora, se je zahvalil g. govorniku za lep govor in se zahvalil tudi navzočim za njihovo dosedanje sodelovanje. Ob 17. uri je bil občni zbor zaključen. Zadovoljnih obrazov je odšla večina navzočih v gostilniške prostore g. Legiša, kjer se je pri kavi menovala o razmerah naše občine. Novemu odboru želimo lepih uspehov v skupno korist našega naroda.

Zborovanje SDZ v Sv. Križu pri Trstu

23. februarja t. l. je bilo člansko zborovanje Slovenske demokršćanske zveze v Sv. Križu pri Trstu v dvorani gostilne Košuta.

Dr. Branko Agneletto iz Trsta je v svojem izjavljanju prikazal delovanje predstavništva Slovenske narodne liste v tržaškem mestnem svetu. Govornik se je dotaknil pomene številnih posredovanj, ki jih je imel mestni svetovalec SNL; posebno o slovenskih šolskih zadevah, o slovenskih otroških vrtcih kakor tudi o zboljšanju socialnega položaja uslužbencev pri tržaški mestni občini.

Nadalje je podčrtal pomen razpravljanja v mestnem svetu o tržaškem vprašanju in ugotovil, da je glasovanje za ali proti priključitvi Trsta k Italiji brezpredmetno, ker je Italija dolžna spoštovati mirovno pogodbo in je samostojnost tržaškega ozemlja kot države z jamčeno s pogodbo, katero je podpisalo 21 držav.

Zanimivo je prikazal pomen ustanovitve Akcijskega odbora za obrambo tržaškega ozemlja, kakor tudi pravi smisel odklonilnega stališča babičevcev do tega odbora in ohranitev tržaškega ozemlja; babičevci niso namreč nikdar zastopali koristi slovenskega naroda, ampak so iskali le trenutnih koristi za svoje strankarske namene. Tudi Fronta neodvisnosti je v tem primeru pokazala, da je le privesek Babičevega voza na STO-ju; saj je po vseh razgovorih v zadnjem trenutku odpovedala sodelovanje v akciji za ohranitev samostojnosti tržaškega ozemlja! Poudaril pa je, da je Slovenska kršćanska socialna zveza zavzela lojalno stališče do Akcijskega odbora in se z vso aktivnostjo priključila odboru ter podprla njegovo delovanje. Z Akcijskim odborom so demokratični in nekommunistični Slovenci dokazali, da je mogoče politično tesneje sodelovanje, ki bo v neizpodbitno in ogromno korist slovenskemu narodu.

V prikazovanju organizacijskega stanja Slovenske demokršćanske zveze na Tržaškem, so bili zborovalci seznanjeni s politično aktivnostjo SDZ. Ustanovljenih je že precej krajevnih organizacij Zveze po STO-ju, ki s svojo organizacijsko močjo zastopajo demokratično misel in slovensko demokratično skupnost.

Zivahno je bilo razpravljanje o javnih potrebah v Sv. Križu in so bili iznešeni različni predlogi, o katerih naj mestni svetovalec SNL posreduje pri županstvu.

Tako smo videli, da v Sv. Križu, kljub napeljavam električnega voda, še v mnogih hišah ni električne razsvetljave. Stroški napeljave so tako visoki, da ni mogoče našim ljudem, ki so odvisni od mesečnih plač, prevzeti takega bremena na sebi! Slično je tudi z napeljavo vodovoda po hišah, saj so stroški za napeljavo vodovodnih cevi v dolžini 50 m kar 350 tisoč lir. Nadalje smo slišali, da bi Križanom posebno koristno služila povezava vasi s cesto Trst - Tržič. Neurejeno je še tudi izplačevanje zemljišč, ki so bila odvzeta za gradnjo nove avtomobilske ceste, kakor tudi še delno odplačilo vojne škode, katere od sedaj niso Križani prejeli niti enega obroka. Merodajni krogi bi predvsem morali gledati pri dobejevanju izplačil obrovov vojne škode na socialno šibkost prizadetih. Zaradi neizplačevanja vojne škode so posebno prizadeti križanski ribiči. Prebivalci Sv. Križa tudi želijo, da bi mestna občina skrbela za pota po vasi, katera so precej zanemarjena.

Pripomniti še moramo o zadovoljstvu Križanov, ker je mestna občina v zadnjem letu precej pripomogla k zboljšanju družabnega stanja občanov z graditvijo stanovanjskih hiš in raznih drugih javnih del.

Pok. dr. Fran Korzanc

Dne 22. februarja t. l. je preminul zdravnik dr. Fran Korzanc, ki je bil splošno znan in spoštovan od slovenskega in hrvaškega prebivalstva našega mesta.

Rojen pred 72. leti na Lastovem v Dalmaciji se je naselil pred 45 leti v našem mestu kot praktičen zdravnik. Bil je skromen in človekoljuben kot človek in zavezan Slovan. Naše politično življenje je zasledoval z zanimanjem, ni pa nikoli posegal v našo politično borbo. Pokopali so ga na katoliškem pokopališču. Naj mu bo lahka slovenska zemlja. Njegovi družini izrekamo globoko sožalje.

Pok. Lucijan Pegan

Znano in spoštovano Peganovo družino je zadela zopet težka zguba. Niti leto dni po smrti očeta Lucijana Pegana, je umrl dne 23. februarja v Neaplju sin Lucijan Pegan komaj v 30. letu starosti in par mesecev po svoji poroki. Pokojnik je bil preplezan v Trst in dne 27. februarja je bil njegov pogreb pri Sv. Ani ob veliki udeležbi znancev in prijateljev tako težko prizadete družine.

Pridružujemo se z globokim sočustvovanjem žalosti družini Pegan, pokojniku pa bodi lahka tržaška zemlja.

Včasih se je človek spraševal zakaj se zvezde svetijo; zdaj to ve. Človek zna zdaj tudi ustvariti malo zvezdo na zemlji, mnogo bolj usodno, kot so bile tiste zvezde katerih so se bali naši starodavni narodi. Gotovo pa ni v korist družbe, v kateri živi, da mora imenovati to kratkotrajno zvezdo v majhnem bombo in mora pač obžalovati svoj v napačno smer obrnjen razum.

Vesti z Goriškega

Mladi republikanci pravijo

Mladi italijanski republikanci krožka »G. Mameli« iz Gorice so stavili na steno sklep, ki so ga sprejeli kot pritožbo proti odpravi nekaterih spomenikov, ki so spominjali na patriotstvo Kopra in ki so jih odstranila sedanja komunistična oblast.

Mi smo vedno obsojali vsako nasilje in prav zato hočemo spregovoriti besedo k pritožbi mladih republikancev. Oni namreč trdijo, da ne bi Italija v Kopru in Istri odstranila nobenega spomenika...

Ker tudi sami verjamemo, da ne bi Italija odpravila italijanskih spomenikov, menimo, da so mladi republikanci mislili na slovenske spomenike. Toda glej pozabljenost teh mladih nadebudnežev, ki niti tega ne vedo, da so Italijani že zdavnaj odpravili povsod v Istri in na Primorskem vse slovenske spomenike! Zares smešne obljube dajejo ti mladi ljudje! Ali nimajo od svojih starejših voditeljev nobenega, ki bi jih poučil o zgodovinski resnici v zadnjih tridesetih letih?

„Lunedì“ samo proti dr. Rutarju! Kaj pa drugi?

»Lunedì« od 27. februarja posveča skoro vso četrto stran dr. Karlu Rutarju in mu očita vsa mogoča izdajstva v zvezi z njegovim predsedstvom goriške občine v maju 1945. Nimamo namena zagovarjati nobenega zločina, ko gre res za zločin, še najmanj pa nekatere komunistične upravitelje in njihove ukrepe. Hočemo samo postaviti vprašanje in piko ter vprašati na pravo mesto, ker menimo, da se »Lunedì« zaletava v dr. Rutarja bolj zaradi njegovega slovenskega pokolenja, kot pa zaradi njegovega takratnega predsedstva. Pri tem ugotavljamo sledeča dejstva: »Lunedì« ne imenuje v članku komunistov in ne pove, da je vladala v maju 1945 v Gorici komunistična oblast, ki je narekovala vse ukrepe po komunističnem sistemu, ki je enak po vsem svetu in za ves svet. »Lunedì« ne pove, da so sedeli zraven dr. Rutarja v vodstvu občine tudi Italijani, ki so ravno tako »krivci«, če je bilo kaj »krivice« in »izdajstva«. Zakaj »Lunedì« ne prinese na dan teh imen italijanskih komunistov in nekomunistov? Da dr. Rutar ni bil in ni komunist so že maja 1945. povedala komunistična oblast, ko so objavila v časopisih, da je bil »izvoljen« za predsednika »liberalcev« dr. Rutar.

Znano je, da so bili »izvoljeni« v vodstvo občine tudi Italijani, kot dr. Pettarin, ki je vršil službo podpredsednika, komunist Batti, ki je danes član goriškega občinskega sveta, izvoljen na komunistični listi, komunist Borghes, ki je še danes uradnik na goriškem županstvu, g. Stolfo, danes član socialistične delavske stranke v Gorici in drugi!

Nekoliko več doslednosti svetujemo tedniku »Lunedì«-ju, da ne bo kazal preveč očitno, kam pes tace moli...

V ostalem pa poudarjamo, da so vse komunistične okrožnice po vsem svetu enake in da se niso borili Titovi komunisti in njihovi podporniki in »tovariši« italijanskega pokolenja za Jugoslavijo, ampak samo za komunistično »domovino« in diktaturo.

Vedeli so to dobro meseca maja 1945 vsi komunisti, ki so skupaj »vladali« na Goriškem in terorizirali, Slovenci z OZNO, Italijani pa z GAPom! Vsi ostali, nekomunisti, z dr. Rutarjem, dr. Pettarinom, g. Stolfo in drugimi, so bili navadni zapeljanci in zaslepljeni, ki so le ubogali in so ostali dovolj varani in razočarani, ko so spregledali in spoznali resnico. Sicer pa vztrajamo: če so kakšne odgovornosti, naj »Lunedì« kliče na odgovornost, naj takratno občinsko vodstvo. Tako se bo videlo, ali so odgovorni samo Slovenci ali pa tudi Italijani. Če

(Nadaljevanje s 3. strani)

od točke do točke in se stopnjevala do najtoplejšega razpoloženja. Ob koncu sporeda je mnogostevilno občinstvo, ki je napolnilo zadnje kote koncertnih prostorov navdušeno odobravalo izvajanje obbeh umetnikov in se ni zganilo z mesta, ob željni pričakovanju dodatkov. Nato sta umetnika dodala še Chaminadijevo »Spansko sere-nado« in Fibich-ov »Poema«. V znak hvaležnosti je bilo umetnikom poklonjeno krasno cvetje.

Doživeli smo izreden umetniški večer, ki bo tako po izbranosti sporeda, kakor še posebej zaradi odličnega izvajanja sodilo v veliko koncertno dvorano s prvovrstnim koncertnim klavirjem. Na ta način bi tako izvajanje z vsemi otenki prišlo v veliko večji meri do veljave in bi našla zvočnost prostora pot nego v mali natrpani dvorani. Slovenski prosvetni matiči gre zahvala za ta lep večer z željo, da bi temu sledili še nadaljnji.

musicus

le niso bili eni in drugi, v kolikor se tiče nekomunistov, »komandirani« od komunistov, kakor menimo mi! Saj je dobro znano, da so v mešanih odborih pri takih režimih povsod postavljeni tudi komunisti, da pazijo na točno izvršitev ukazov partije in na »disciplino« po njenem ukazu. Saj sta tovariša Borghes in Batti, ki sta še vedno na županstvu, tudi ostala še vedno komunisti kominformisti. In tega niti ne zanikata! Kako da ju brihtni »Lunedì« ne vidi? Eh, Italijana sta... Odgovornost za »dogodke« iz maja 1945 pa je treba naprtiti samo Slovincem, tudi če so nedolžni.

Se nekaj Slovinci, pa nekateri Italijani, smo pod upravo fašistovskih »podešatov« trpeli velikanske krivice prav v Gorici. Ali oni niso doležni »Lunedì«-jevih spominov? Zakaj ne?

Trgovinska pogajanja

V soboto 25. februarja so bila tu pogajanja med italijansko in slovensko delegacijo iz Ljubljane zaradi trgovinskih odnosov in izmenjav. Da bi prišlo do kakšnega konkretnega zaključka, ni še bilo objavljeno. Ugiba se, da so se razgovarjali več za popravila raznih strojev, ki bi jih Slovenija izročila, kot pa za kakšno izmenjavo blaga v obmejnem pasu. Nekateri italijanski listi napačno mislijo, da pride do določitve obmejnega pasu, v katerem bo trgovanje na drobno obojestransko dovoljeno. Ti listi niti najmanj ne pomislijo, da vlada v Sloveniji komunističen režim, v Italiji pa prenapet nacionalizem, ki nista ravno dobra poroka za trgovinsko sodelovanje. Delegacijo iz Ljubljane je vodil dr. Boris Puc.

Carine prosti pas

V zvezi s težko gospodarsko krizo, ki jo preživlja Gorica potem, ko so bile postavljene nove državne meje, se italijansko nekomunistično časopisje razpisuje na vse načine in roti vlado v Rimu, naj vendar prihiti na pomoč pokrajini, ki jo je mirovna pogodba tako »keruto« okrnila. V začetku lanskega leta so videli vsi izhodišče iz zagate v carine prostem pasu, ali »zona franca«, kakor ga imenujejo Italijani. Menili so, da bo industrija z raznimi sladkarijami rešila krizo brezposelnosti in nasitila vse prebivalstvo. Izkušnja je žalibog grenka in danes moramo priznati vsi, da se ta poskus ni obnesel. Od pliškotov in likerjev, ki imajo povsod v Italiji enako ceno, ne moremo živeti! Z njimi ne moremo rešiti krize. S »prostim pasom« izgubi vlada eno milijardo lir na leto, ki na bilanci brezposelnosti ne zaleže skoro nič. Ali ne bi bilo bolje odpraviti »prosti« pas in svetovati, naj vlada izroči Gorici eno milijardo lir vsako leto, da bi z njimi zidali stanovanjske hiše in napeljevali vodovode? Več brezposelnih bi dobilo delo in več koristi bi s tem imelo vse prebivalstvo. Treba samo nekaj več praktičnosti in manj teorije!

Šolske prireditve

V torek jutraj so učenci in učence slov. osnovnih šol v ulici Randaccio priredili kar v razredih lepe in vesele prizore za proslavo pusta. Uspeh je bil prav dober.

V nedeljo 19. p. m. pa se je srednješolska mladina pokazala na odru na Placuti. Vsi so bili tudi s to prireditvijo prav zadovoljni.

Slovenci v Gorici zelo težko občutimo potrebo po prostorni dvorani za naše prosvetne prireditve. Društvo vseučilišnikov n. pr. ne more nastopiti prav zaradi tega! Zakaj nam oblastva ne pridejo na pomoč?

Uporaba električnega toka prosta

Goriška prefektura sporoča, da je komisar za električno energijo v Severni Italiji izdal odlok, po katerem je uporaba elektrike od 1. marca dalje prosta in ni več nikakih omejitev.

Trgovsko-obrtna zbornica v Gorici praznuje stoletnico

Letos preteče sto let, kar je bila v Gorici ustanovljena Trgovsko-obrtna zbornica. Ta jubilej misli zbornica slovesno proslaviti in je v ta namen imenovala poseben slavnostni odbor. Na povabilo predsednika goriške Trgovske zbornice inž. Pensa se bo v septembru vršil v Gorici kongres vseh italijanskih Zbornic za trgovino, industrijo in poljedelstvo.

Slov. postne pridige

Vsak petek ob osmih zvečer je sedaj v postnem času v župni cerkvi sv. Ignacija na Travniku postna pridiga. Govori stolni vikar dr. Mirko Humar. Po pridigi primerne postne pesmi z blagoslovom. Pridite!

Jamlje

V nedeljo 19. t. m. je naša domača mladež priredila lepo zabavno veselico s petjem, ki je nas vse prav pristrčno razveselila. Pripravil jo je naš domači župnik g. Vošnjak, ki polaga veliko pažnjo na prosvetni dvig mladine.

Št. Maver

V nedeljo, 19. febr., smo slovesno obhajali praznik našega cerkvenega patrona sv. Valentina. Naš praznik, ki nekako odpira pot v pomlad, je bil zato vedno vabljen za naše sosedo in so nas zlasti Goričani vedno radi posečali. Takega obiska kot letos pa najbrže še nismo imeli. Od Pevskega mosta do naše cerkve se je v popoldanskih urah vila kar nepretrgana procesija. Bil je res izredno lep dan in je človeka kar vlekel v svobodno naravo. Zdi se, da so se gostje pri nas kar dobro počutili, čeprav so razna samohvalna frontiška zagotovila ostala samo na papirju. Taki zastopniki so res iz ljudstva za — farbanje ljudstva.

Števerjan

V ponedeljek 20. t. m. je šlo na nabor v Gorico nekaj fantov iz naše vasi. Spremljali so jih seveda »drugi mladeniči«. Ko se je pregled končal pred Coroninjevo palačo, so se vsi fantje, kakih trideset, zbrali in napravili krasen pohod po Gorici, zraven pa prepevali slovenske narodne pesmi. Občinstvo jih je kar občudovalo in tudi hvallilo. Iz ust Italijanov smo slišali besede: »Glejte no, kako lepo pojejo ti slovenski fantje!« Le neka nestrpnica je kričala na vse grlo: »Prokleti Angleži, oni so dali toliko svobode tem »ščavom!« Nemirov pa le ni bilo. Števerjanskim fantom, in seveda tudi onim iz Jazbin, ki so bili z njimi, prav lepo čestitamo za lep nastop!

Kdo upravlja bivše primorske škofije onstran meje

Administracija primorskih škofij onstran meje je sedaj tako izvedena: za ozemlje goriške nadškofije je apostolski administrator msgr. dr. Miha Toroš, ki bo imel svoj sedež, kakor se z gotovostjo trdi, na Kostanjevici; za škofiji Trst in Poreč upravlja administrator msgr. Nežić; za Reko je apostolski administrator krški škof dr. Srebrnič.

† kanonik Jožef Gorenščak

Iz Cedada smo prejeli tužno vest, da je tam v soboto 18. febr. prenehalo biti plemenito srce msgr. Jožefa Gorenščaka, kanonika staroslavnega čedajškega kapitlja. S smrtjo msgr. Gorenščaka je zazlajala globoka vrzel v vrstah beneško-slovenske duhovščine in med poborniki in širitelji slovenske zavesti v beneški Sloveniji.

Pokojni se je rodil v Dolenjem Mensinu l. 1878; bil je torej v 72. letu starosti. Studiral je v Vidnu in pel novo mašo l. 1902 v rojstni vasi. Najprej je kaplanoval v Zavrtu pri Dreki, potem pri Sv. Lenartu, kjer je l. 1920 postal župnik. Njegovo imenovanje za župnika je naletelo na težke ovire.

G. Gorenščak je bil nadarjen in zelo naobražen mož. Poznal je italijansko in slovensko kulturo ter je prišel v stik tudi s pokojnim Evangelistom Krekom. Kot plemenit in značajan razumnik se je takoj ogrel za Krekove socialne ideje in jih hotel uveljaviti tudi v svoji zemlji in v zaostali domači deželici. Kljub velikim zaprekam je šel pogumno na delo in je skušal iztrgati iz oderuških rok male slovenske posestnike, ki so jih bili zaslužili razni podedelski izkoriščevalci. Ustanovil je ljudsko posojilnico, konsumno zadružno, mlekarstvo in se bavil še z raznimi drugimi zadrugami vprašanji. To mu je nakopalo sovraštvo izprijenih magnatov, ki so se postavljali kot najboljši »patrioti«, da so krili svoje umazano početje.

Kot zvest in zaveden Slovenec je rajni sodeloval tudi pri urejanju tretje izdaje »Katoškega katekizma za Slovence videmske nadškofije«. Ta katekizem so beneški Slovenci poklonili l. 1928. reneemu videmskemu nadškofu Nogari, l. 1933 so ga pa fašisti zaplenili.

Iz Sv. Lenarta je prišel rajni že pred mnogimi leti za kanonika k čedajškemu stolnemu kapitlju. Učival je velik ugled med Slovenci in Furlani. Oboji so ga spoštovali zaradi njegove visoke naobrazbe, značajne močnatosti in ljubeznivosti. Posebej pa je bila na glasu njegova gostoljubnost. Prej v Sv. Lenartu, pozneje v Cedadu so bila vrata njegovega farova vedno odprta in vsakdo, ki ga je obiskal, je bil sprejet po pravi — slovenski navadi. Zato pri njem ni nikoli manjkalo gostov.

Radio Trst II

(300.6 m — 892 Kc-sec.)

Dnevne oddaje: 7.15 - 8.30, 11.30 - 14.30, 17.30 - 24.00.

Ob nedeljah: 8.00 - 24.00.

Poročila dnevno: 7.15 (izvzemni del), 12.45, 14.00 (izvzemni del), 19.45, 23.15.

Dnevni pregled tiska: 14.15 (izvzemni del).

Nedelja, 5. marca 1950: 9.00 Kmetijska oddaja. — 13.00 Glasba po željah. — 16.00 Ponovitve: Nastanek predilnega stroja. — 19.00 Pogovor z ženo. — 20.00 Z narodno pesmijo po Sloveniji. — 21.00 Z domače knjižne police.

Ponedeljek, 6. marca: 13.00 Iz čedajške glasbenega sveta. — 19.00 Evropski obnovitveni načrt. — 20.00 Sportna kronika. — 21.00 Opera. — 23.00 Plošče za lahko noč.

Torek, 7. marca: 13.00 Glasba po željah. — 19.00 Angleščina po radiu. — 20.00 Vokalni koncert te-

Ortopedik

NICOLA BECCHI

TORINO

Via S. Giulia, 32 - Via Guastalla, 12

specialist za odstranitev

K I L E

(brez operacije)

objavlja novo priznanje:

»Spoštovani g. N. BECCHI!

S tem pismom vam izražam svojo hvaležnost za ozdravitev svoje obojestranske kile, ki je po tolikih letih in tolikih poskusih s pasovi in z drugimi načini popolnoma uspešno s pomočjo Vaše posebne priprave in Vašega stalnega prizadevanja.

LAMBERTINI ARISTIDE
Castelmaggiore (Bologna)

Ortopedik sprejema:

v GORICI: v nedeljo 12. marca v hotelu »Posta«
v TRZICU: v nedeljo 12. marca, hotel »Lombardia«

norista Dušana Pertota. — 21.00 Vzorci mladini: Nafta. — 21.30 Sostakovič: Simfonija št. 1 op. 10.

Sreda, 8. marca: 13.00 Iz francoskega in španskega glasbenega sveta. — 20.00 Vokalni kvartet. 20.30 Okno v svet. — 22.00 Simfonični koncert. 23.00 Uspavanké.

Cetrtek, 9. marca: 13.00 Slovenske narodne motive izvaja pevski duo. — 18.00 Glasbeno predavanje. — 19.00 Slovensčina za Slovence. — 20.00 Iz slovanskih oper. — 21.00 Radijski oder - Galsworthy: »Stavka«, drama v treh dejanjih.

Petek, 10. marca: 13.00 Glasba po željah. — 18.40 Sramel kvintet. 20.30 Tržaški kulturni razgledi. — 21.00 Mojstri besede. — 22.00 Čajkovski: Koncert za violino v D duru. — 22.30 Južno-ameriška glasba.

Sobota, 11. marca: 13.00 Pestra glasba. — 18.30 Oddaja za najmlajše: Večer naših najmlajših. 20.30 Programski periskop. — 21.00 Sobotni večer - Nastop pevskega zbora »Skrančeka«. — 23.00 Plošče za lahko noč.

DAROVI:

Namesto cvetja na grob pok. Ivana Skabarja daruje družina Primčeva L 4.000 za Slovensko dobrodelno društvo v Trstu.

Namesto cvetja na grob pok. gospe Novakove iz St. Petra na Krasu daruje družina Primčeva 3.000 lir za Slovensko dobrodelno društvo v Trstu.

Naše naročnike v Angliji obveščamo, da odslej nakazujejo naročnino za naš list na naslov:

KLIC TRIGLAVA (DEM.)
Two Gates Hostel Tamworth staffs.
Letna naročnina stane 1.2/ funta.
UPRAVA

Dr. FRANJO DELAK, zdravnik v Barkovljah sprejema v ulici Bonafata 9 vsak dan od 9-12 in v Trstu v ulici Commerciale 10-II. od 15.-17. ure.

PRODAM dobro ohranjeno pomladansko obleko in čevlje za fantka od 8-9 let. — Naslov pri upravi lista.

Odgovorni urednik: dr. Janko Jež

Tiska: tiskarna »ADRIA«, d.d. v Trstu

Lovci, pozor!

KUNE BELICE - KUNE ZLATICE

na direktno eksport v Ameriko

PLACA NAJBOLJŠE po dnevnih cenah

M. Fischer

TRST, VIA PIETA' 24

(Telefon 93.134)

NECCHI novi model B U

NA OBROKE

za vezenje, krpanje, obšivanje lukenj, prišitje gumbov, čipke, cikcakaste šive. Vsa dela se izvršujejo brez okvirja. Pouki za vezenje brezplačno.

SIVALNI STROJI na industrijski tok za čevljarje in krojače. PRODAJA NADOMESTNIH DELOV. RADIO APARATI najboljših znamk pri

TULLIO

TRST - ul. C. BATTISTI št. 12
Tel. 65-33 — TRZIC, na Korzu

MEDEVROPSKO SODELOVANJE ZA DOSEGO VIŠJE ŽIVLJENJSKE RAVNI

Nagradno tekmovanje za upodablajoče umetnike

Uprava za gospodarsko sodelovanje v Parizu je skupno s svojim posebnim odposlanstvom v Trstu (ECA Mission) razpisala nagradno tekmovanje za upodablajoče umetnike. Predmet nagradnega tekmovanja je lepak, ki naj čim bolj prikaže misel

MEDEVROPSKEGA SODELOVANJA

Tega nagradnega tekmovanja se morejo udeležiti vsi umetniki, ki bivajo na Svobodnem tržaškem ozemlju. Njihova dela bodo poslali v Pariz, kjer jih bo ocenjevala posebna komisija.

Dovršene lepake je treba poslati odposlanstvu ECA (ECA Mission) Trst, Corso Cavour 1, III. nadstropje. (Palača Cantieri) najkasneje do 15. marca 1950.

Navodila in podrobnosti lahko najdete v posebni knjižici, ki jo morete dvigniti v Zavezniški čitalnici v ulici Trento št. 2, kjer je umetnikom na razpolago tudi bogato gradivo, ki pojasnjuje Evropski obnovitveni načrt.

Nagrade:

1.000.000 lir	1. nagrada
650.000 „	2. „
450.000 „	3. „
120.000 „	od 4. do 10. nagrade
60.000 „	od 11. do 25. „

ECA odposlanstvo v Trstu ne bo razpisalo krajevnega tekmovanja.